

Sygnatura akt III U 674/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Konin, dnia 23 października 2015 r.

Sąd Okręgowy w Koninie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia – **SO Elżbieta Majewska**

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Alina Darul

przy udziale

po rozpoznaniu w dniu 23 października 2015 r. w Koninie

sprawy **H. P.**

przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego**

o zwrot nadpłaty świadczenia do emerytury

na skutek odwołania **H. P.**

od decyzji **Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego**

z dnia 28.05.2015r. znak: (...)

Zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza, iż H. P. w okresie od 01.07.1998r. do 31.10.2014r. nie pobrała nienależnego świadczenia i nie jest zobowiązana do zwrotu kwoty, o której mowa w pkt 5 decyzji.

Sygn. akt III U 674 / 15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 maja 2015 r. znak (...) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ustalił H. P. nadpłatę świadczenia za okres od dnia 1.07.1998 r. do 31.10.2014 r. z powodu wydzierżawienia gruntów o pow. 3,89 ha umową dzierżawy z dnia 25.04.1997 r. oraz następną umową z dnia 26.04.2007 r. J. K. , który od dnia (...) r. jest zięciem ubezpieczonej. Ponadto dzierżawa została rozwiązana z dniem 29.03.2013 r. , a następnie wpłynęła kolejna umowa dzierżawy zawarta z synem P. P. (1) na okres 5 lat, która nie została zarejestrowana w Ewidencji Gruntów i Budynków. Dodatkowo grunty zostały nabyte w drodze spadku po T. P.. Tak więc zdaniem organu rentowego świadczenia wypłacone w tym czasie nie przysługiwały H. P. i we wskazanym okresie pobrała ona nienależne świadczenie w kwocie 112.092, 10 zł. Jednocześnie organ rentowy zobowiązał H. P. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 01.11.2011 r. do 31.10.2014 r. w kwocie 27.082,76 zł.

Z decyzją tą nie zgodziła się H. P. wnosząc odwołanie.

Odwołująca podniosła, iż wydzierżawiła grunty rolne o pow. 3,89 ha J. K., a później po wypowiedzeniu umowy dzierżawy przejął te grunty syn P. P. (1). Ponadto od 25.12.2005 r. jest jedynie współwłaścicielem przedmiotowej nieruchomości, a ze względu na stan zdrowia nie podejmowała pracy na roli.

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (...) wniosła o oddalenie odwołania wskazując, że odwołująca w każdej decyzji była pouczana o okolicznościach powodujących ustanie prawa do wypłaty świadczenia, a pomimo to nie poinformowała organu rentowego o tym, że dzierżawca J. K. jest jej zięciem. Ponadto umowa dzierżawy z dnia 29.03.2013 r. nie spełnia wymogów formalnych i także została zawarta z osobą, która była współwłaścicielem gruntów rolnych, bez zgody pozostałych współwłaścicieli. Powyższe ustalenia wskazują na to, że ubezpieczona nie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i brak było podstaw do wypłaty części uzupełniającej świadczenia.

Sąd ustalił i zważył co następuje :

H. P., ur. (...) była właścicielką gospodarstwa rolnego położonego na terenie gminy R. o pow. 9,31 ha. Gospodarstwo to prowadziła wspólnie z mężem T. P. i podlegała z tego tytułu ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Od dnia 27.03.1995 r. ubezpieczona pobierała rentę rolniczą. Początkowo część uzupełniająca renty rolniczej była zawieszona w 100 % z powodu niezaprzestania prowadzenia działalności rolniczej. W dniu 1.04.1997 r. H. P. wspólnie z mężem darowała część gospodarstwa o powierzchni 5,42 ha położonego w miejscowości B. synowi P. P. (2). Jednocześnie domagała się podjęcia wypłaty części uzupełniającej renty jednakże organ rentowy decyzją z dnia 15.04.1997 r. odmówił takiej wypłaty wskazując, że nadal jest właścicielką gospodarstwa rolnego o pow. 3,89 ha, tak więc nie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej.

W dniu 30.04.1997 r. wpłynęła do organu rentowego umowa dzierżawy z dnia 25.04.1997 r. zawarta pomiędzy H. i T. małż. P. a J. K., która dotyczyła dzierżawy gospodarstwa rolnego położonego w miejscowości R. o pow. 3,89 ha, składającego się z działek o nr geod. (...). Umowa została zawarta na okres 10 lat, a strony ustaliły, że do opłacania podatku gruntowego zobowiązany będzie dzierżawca, on też opłacać będzie wszelkie należności z tytułu posiadania tych gruntów. W umowie strony oświadczyły także, że dzierżawca nie jest małżonkiem wydzierżawiającego, zstępnym, małżonkiem zstępnego lub osobą pozostającą we wspólnym gospodarstwie domowym z wydzierżawiającym. Powyższa umowa została zarejestrowana w ewidencji gruntów i budynków. W związku z powyższym organ rentowy decyzją z dnia 13.05.1997 r. podjął wypłatę części uzupełniającej renty rolniczej przysługującej H. P. od dnia 1.04.1997 r.

Od czasu zawarcia umowy dzierżawy gospodarstwo rolne położone we wsi R. o pow. 3,89 ha było uprawiane przez J. K., który był rolnikiem i uprawiał także własne grunty rolne położone we wsi R., tutaj też zamieszkiwał. Dnia 20.06.1998 r. J. K. zawarł związek małżeński z córką odwołującej A. P.. Od czasu zawarcia związku małżeńskiego córka odwołującej razem z mężem J. K. zamieszkiwała w miejscowości R. i razem też pracowali w gospodarstwie rolnym tam położonym, w tym także uprawiali grunty wydzierżawione od odwołującej i jej męża. O fakcie zawarcia związku małżeńskiego przez córkę odwołującej i dzierżawcę gruntów rolnych strony nie informowały organu rentowego.

Decyzją z dnia 25.10.2004 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego przyznał ubezpieczonej emeryturę rolniczą w wysokości dotychczas pobieranej renty rolniczej. Natomiast decyzją z dnia 30.04.2007 r. organ rentowy wstrzymał H. P. wypłatę części uzupełniającej w związku z upływem 10 lat od zawarcia umowy dzierżawy. W dniu 8.05.2007 r. odwołująca złożyła w organie rentowym umowę dzierżawy z dnia 26.04.2007 r. zawartą pomiędzy odwołującą i J. K. na dzierżawę gruntów położonych we wsi R. o pow. 3,89 ha na okres 15 lat. Jednocześnie odwołująca złożyła oświadczenie, że dzierżawca jest dla niej osobą obcą, z którą nie prowadzi wspólnego gospodarstwa rolnego. Na tej podstawie pozwany podjął odwołującej wypłatę części uzupełniającej emerytury w wymiarze 100% od dnia 01.05.2007 r.

W okresie od dnia zawarcia pierwszej umowy dzierżawy z J. K. odwołująca nie prowadziła żadnej działalności rolniczej na gruntach położonych we wsi R., grunty te uprawiał J. K., później także razem z żoną A. K. (1), uprawiali tam głównie żyto i owies bo są to ziemie niskiej klasy. Odwołująca nie zamieszkiwała wspólnie z córką i jej mężem, nie prowadzili też wspólnego gospodarstwa domowego. W latach 2004 – 2013 J. K. składał wnioski o dopłaty bezpośrednie z tytułu prowadzenia działalności rolniczej m.in. na gruntach wydzierżawionych od odwołującej i otrzymywał płatności. Natomiast odwołująca w tym okresie nie pobierała żadnych korzyści z uprawy przedmiotowych gruntów.

W dniu 29.03.2013 r. doszło do rozwiązania umowy dzierżawy pomiędzy J. K., a odwołująca. Powodem tego był fakt, że J. K. doznał urazu w wyniku wypadku i nie mógł już pracować w gospodarstwie rolnym.

W związku z powyższym odwołująca przekazała przedmiotowe gospodarstwo w dzierżawę synowi P. P. (1) na okres 5 lat i to on od tego czasu prowadził działalność rolniczą na spornych gruntach. Wniosek o dopłaty bezpośrednie z tytułu użytkowania powyższych gruntów składał w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w roku 2013 i 2014 P. P. (1) i on też dopłaty te otrzymywał. Umowa dzierżawy z P. P. (1) wpłynęła do organu rentowego w dniu 1.10.2014 r. i decyzją z dnia 15.10.2014 r. KRUS wstrzymał ubezpieczonej wypłatę części uzupełniającej emerytury od dnia 1.11.2014 r. Jednocześnie decyzją z dnia 17.10.2014 r. pozwany odmówił ubezpieczonej kontynuowania wypłaty świadczenia w pełnej wysokości wskazując, że umowa dzierżawy z dnia 29.03.2013 r. nie spełnia wymogów określonych przepisami.

Mąż H. P. zmarł (...) r. a spadek po nim nabyła odwołująca w 1/4 części oraz dzieci A. K. (1), M. G., P. P. (2), P. P. (1), Z. P. i A. K. (2) po 1/8 części. W dniu 16.12.2014 r. osoby te dokonały działu spadku i zniesienia współwłasności gospodarstwa rolnego położonego we wsi R. , w wyniku którego właścicielem przedmiotowych gruntów o pow. 3,89 ha położonych we wsi R. został P. P. (1). Decyzją z dnia 23.12.2014 r. pozwany przyznał odwołującej prawo do wypłaty części uzupełniającej w 100 % od dnia 1.12.2014 r. Natomiast uznał, że w okresie od dnia 01.07.1998 r. do 31.10.2014 r. odwołująca pobrała nienależne świadczenie.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach KRUS nr (...), pisma (...) z dnia 08.10.15 r. zeznań świadków A. K. (1) i Z. P. , a także zeznań wnioskodawczynie.

Wiarygodność dokumentów nie budziła wątpliwości i nie była też kwestionowana przez żadną ze stron.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków bowiem są one spójne, szczerze i zgodne z pozostałym materiałem dowodowym zebrany w sprawie. Wprawdzie świadkowie są osobami najbliższymi dla odwołującej i z tego powodu mogli być zainteresowani wynikiem postępowania jednak w okolicznościach niniejszej sprawy ich zeznania są zgodne z treścią dokumentów, a ponadto ze względu na rodzaj i charakter okoliczności spornych (gospodarowania w spadkowym gospodarstwie rolnym) wydaje się naturalne , że to właśnie najbliższa rodzin posiada wiedzę w tym zakresie.

Za wiarygodne Sąd uznał także zeznania odwołującej bowiem są szczerze, logiczne i znajdują potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym zebrany w sprawie.

Zgodnie z treścią **art. 28 ust. 1** ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U.2015.704-j.t) wypłata emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu na zasadach określonych w ust. 2-8, jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą.

Pod pojęciem działalności rolniczej ustawa rozumie działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej – art. 6 ust. 3 ustawy. Jak wynika z powyższego prowadzenie działalności rolniczej nie jest uzależnione od własności gospodarstwa rolnego, a jedynie od jego prowadzenia. Jeżeli rolnik nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej to wówczas wypłata części uzupełniającej świadczenia ulega zawieszeniu w całości. W świetle art. 28 ust. 3 wypłata ulega zawieszeniu w całości jeśli emeryt lub rencista nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, z zastrzeżeniem ust. 5 – 7 i 9 – 11.

Przepis **art. 28 ust. 4** ustawy uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając:

1) gruntów wydzierżawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie niebędącej:

a) małżonkiem emeryta lub rencisty,

b)jego zstępnym lub pasierbem,

c)osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym,

d)małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b lub c;

2)gruntów trwale wyłączonych z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów, w tym zalesionych gruntów rolnych;

3)gruntów i działów specjalnych należących do małżonka, z którym emeryt lub rencista zawarł związek małżeński po ustaleniu prawa do emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia;

4)własności (udziału we współwłasności) nieustalonej odpowiednimi dokumentami urzędowymi, jeżeli grunty będące przedmiotem tej własności (współwłasności) nie znajdują się w posiadaniu rolnika lub jego małżonka.

W świetle powołanego przepisu nie sposób jednak przyjąć by sam fakt bycia właścicielem (współwłaścicielem) gospodarstwa rolnego lub też przekazanie gospodarstwa rolnego w dzierżawę osobom najbliższym wskazanym w punkcie 1 należy traktować jako uczestniczenie w prowadzeniu działalności rolniczej, które uzasadnia zawieszenie wypłaty części uzupełniającej świadczenia. Taka interpretacja narusza bowiem treść art. 38 ust. 1 i 3 ustawy, który przewiduje jedynie domniemanie, że właściciel lub współwłaściciel gruntów rolnych prowadzi działalność rolniczą na tych gruntach lub uczestniczy w prowadzeniu takiej działalności. Jest to domniemanie wzruszalne i ustawodawca nie wyklucza sytuacji, w których właściciel lub współwłaściciel nie prowadzi gospodarstwa rolnego na swoich gruntach.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 6 maja 2004 r. sygn. II UZP 5/04 (OSNP 2004/22/389), wyraził pogląd, że wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4 tej ustawy.

Sąd Najwyższy wyjaśnił w tym orzeczeniu, że porównanie ustępów 1 i 4 art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie może polegać na zestawianiu pojęcia "prowadzenie (kontynuowanie) działalności zarobkowej" z pojęciem "własności lub posiadania gruntu", gdyż są to pojęcia nieprzystawalne. Z ich niespójności wynika wniosek, iż zawieszenie wypłaty świadczeń nie dotyczy osoby jedynie posiadającej majątek nieruchomy w postaci gospodarstwa rolnego, lecz tylko takiej, która gospodarstwo rolne prowadzi, więc powinno przynosić i z reguły przynosi jej dochód. Posiadacz gospodarstwa rolnego, który utracił możliwość jego prowadzenia i uzyskiwania tą drogą środków utrzymania, zachowuje prawo do świadczeń w pełnej wysokości.

W art. 28 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie uznaje się, iż emeryt lub rencista, który jest właścicielem gospodarstwa rolnego nie zaprzestał prowadzenia gospodarstwa rolnego. Przepis ten ma specyficzną konstrukcję, polegającą na postawieniu tezy ogólnej w formie negacji (nie prowadzi gospodarstwa rolnego) z jednoczesnym jej zaprzeczeniem w punktach 1-7. Swoista i nietypowa konstrukcja art. 28 ust. 4 ustawy doprowadziła Sąd Najwyższy do sformułowania wniosku, że ustawodawca przewidziane w nim przypadki prowadzenia gospodarstwa rolnego zmarginalizował z punktu widzenia zawieszalności wypłaty świadczeń i uznał, że mimo własności lub posiadania gruntów, działalność rolnicza nie jest prowadzona. Zastosowana w tym wypadku technika legislacyjna sugeruje przyjęcie, że wyliczenie zawarte w punktach 1-7 służy wyłącznie ułatwieniom dowodowym. Rolnicy będący właścicielami lub współwłaścicielami gospodarstw wymienionych w art. 28 ust. 4 pkt 1-7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie muszą wykazywać, że nie prowadzą w nich działalności rolniczej; ten fakt uznaje sam ustawodawca.

Prowadzi to do wniosku, że własność lub posiadanie gospodarstwa rolnego nie mogą mieć także wpływu na wysokość pobieranych świadczeń. Uzyskanie możliwości pobierania pełnego świadczenia może zależeć tylko (i zależy) od zaprzestania działalności rolniczej, zatem właściciele gruntów innych niż wymienione w art. 28 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników mogą dowodzić, że nie są już rolnikami i nie prowadzą działalności rolniczej.

Podobne stanowisko wyraził także Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 8.12.2004 r. III AUa 598/04 (Apel.-W-wa 2005/4/16) stwierdzając, że zawieszenie wypłaty emerytury rolniczej nie dotyczy osoby jedynie posiadającej gospodarstwo rolne, ale tylko takiej osoby, która gospodarstwo rolne prowadzi i przynosi jej ono dochód. Również w wyroku z dnia 27 maja 1997 r. II UKN 145.97 Sąd Najwyższy stwierdził jednoznacznie, że nabycie własności gospodarstwa rolnego w drodze dziedziczenia nie stanowi, bez prowadzenia działalności rolniczej, podstawy do zawieszenia wypłaty świadczeń z ubezpieczenia społecznego (OSNP 1998/8/247).

Sąd orzekający w sprawie w pełni podziela przedstawione stanowiska obu Sądów oraz argumentację powołaną w uzasadnieniu orzeczeń.

Przekładając powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić trzeba, że odwołująca H. P. w okresie wskazanym w decyzji nie prowadziła działalności rolniczej na gruntach stanowiących własność jej i jej męża położonych we wsi R. o pow. 3.,89 ha, nie uczestniczyła w jego prowadzeniu i nie osiągała z tego tytułu żadnego dochodu. Działalność taką na gruntach rolnych prowadził w spornym okresie dzierżawca – jej zięć J. K. wraz z córką odwołującej, a później po rozwiązaniu umowy dzierżawy działalność rolniczą prowadził syn odwołującej P. P. (1), który obecnie jest też właścicielem powyższego gospodarstwa. W chwili zawierania pierwszej umowy dzierżawy z J. K. w 1997 r. nie był on jeszcze wówczas osobą bliską dla odwołującej i oświadczenie, jakie w tym zakresie złożyła ubezpieczona było zgodne z prawdą. Faktem jest, że z dniem (...)r. J. K. ożenił się z córką odwołującej, ale okoliczność ta miała wpływ na ustalenie, że odwołująca pobrała świadczenie nienależne bowiem nadal nie zaszły przesłanki uzasadniające wstrzymanie wypłaty emerytury rolniczej, gdyż odwołująca w dalszym ciągu nie prowadziła żadnej działalności rolniczej na gruntach będących jej własnością. Prawdą jest także, że składając kolejną umowę dzierżawy w 2007 r. odwołująca błędnie podała, że J. K. jest dla niej osobą obcą podczas kiedy jest oczywiste, że jest jej zięciem, a więc należy do kręgu osób najbliższych, jednak okoliczność ta nie może mieć przesądzającego znaczenia dla przedmiotowej sprawy w sytuacji gdy nadal H. P. nie prowadziła działalności rolniczej na tych gruntach, nie wykonywała tam żadnej pracy osobiście z uwagi na stan zdrowia, nie zarządzała prowadzeniem upraw i nie pobierała żadnych pożytków z działalności rolniczej. Tym samym więc w całym spornym okresie wskazanym w zaskarżonej decyzji nie zaszły przesłanki uzasadniające zawieszenie wypłaty części uzupełniającej świadczenia bowiem odwołująca pobierając rentę rolniczą, a następnie emeryturę rolniczą nie prowadziła żadnej działalności rolniczej. Tak więc odwołująca nie pobrała z tego tytułu nienależnego świadczenia i brak jest podstaw do domagania się przez organ rentowy jego zwrotu.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd, działając na podstawie art.477¹⁴ § 2 KPC zmienił zaskarżone decyzje i orzekł jak w wyroku.

SSO Elżbieta Majewska